

VIIES OSAKOND

KOHTUASI

TARKOEV JA TEISED vs. EESTI

(Kaebused nr 14480/08 ja 47916/08)

KOHTUOTSUS

STRASBOURG

4. november 2010

*Käesolev kohtuotsus muutub lõplikuks konventsiooni artikli 44 lõikes 2 sätestatud tingimustel.
Kohtuotsust võidakse keeleliselt toimetada.*

Kohtuasjas Tarkoev jt *versus* Eesti

on Euroopa Inimõiguste Kohus (viies osakond) kojana, kuhu kuuluvad:

esimees Peer Lorenzen,
kohtunikud Renate Jaeger,
Rait Maruste,
Isabelle Berro-Lefèvre,
Mirjana Lazarova Trajkovska,
Zdravka Kalaydjieva,
Ganna Yudkivska
ja *osakonna sekretär* Claudia Westerdiek,

olles nõu pidanud kinnisel istungil 12. oktoobril 2010,

teinud järgmise otsuse, mis võeti vastu nimetatud kuupäeval.

MENETLUSE KÄIK

1. Kohtuasi põhineb kahel kaebusel (nr 14480/08 ja 47916/08) Eesti Vabariigi vastu, mille nelikümmend viis endist Vene (Nõukogude) armee sõjaväelast (edaspidi „kaebajad”) esitasid kohtule vastavalt 24. märtsil ja 2. oktoobril 2008. aastal inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni (edaspidi „konventsioon”) artikli 34 alusel. Kaebajad elavad Eestis ja on kas Eesti või Vene kodanikud, kelle nimed ja muu asjakohane teave on esitatud allpool (vt Lisa).
2. Kaebajaid esindas M. Rusakov, Tallinna Inimõiguste Teabekeskuse jurist. Eesti Vabariiki (edaspidi „riik”) esindas M. Kuurberg Välisministeeriumist. Vene Föderatsiooni valitsus ei kasutanud konventsiooni artikli 36 lõikes 1 ette nähtud sekkumise õigust.
3. Kaks kaebajat, P. Slepnev ja V. Rannasalu, surid (vastavalt 19. septembril ja 6. novembril 2009) pärast kaebuste esitamist. E. Slepnjov, P. Slepnevi poeg, ja S. Rannasalu, V. Rannasalu lesk, soovisid jätkata kaebuste läbivaatamist kohtus.
4. Kaebajad väitsid eelkõige, et Eesti ametivõimude keeldumine maksta neile pensioni Eestis tsiviilteenistuses töötamise eest, kui nad ei loobu neile Vene Föderatsiooni poolt makstavast sõjaväepensionist, on diskrimineeriv, kujutades endast konventsiooni artikli 14 rikkumist koostoimes konventsiooni 1. protokolliga artikliga 1.
5. 4. juunil 2009 otsustas viienda osakonna esimees teavitada riiki käesolevatest kaebustest. EIK otsustas teha üheaegselt otsuse nii kaebuste vastuvõetavuse kui ka nende sisu kohta. (artikli 29 lõige 1).
6. Pooled esitasid oma kirjalikud seisukohad. Kaebajad palusid kojal korraldada kohtuistungit. Koda otsustas vastavalt kohtureeglite 54. reegli punktile 3, et kohtuistungit korraldamine ei ole vajalik.

ASJAOLUD

I. KOHTUASJA ASJAOLUD

7. Kaebajad, nelikümmend viis Vene sõjaväepensionäri, kelle nimed ja muu asjakohane teave on esitatud allpool (vt Lisa), elavad Eestis.

A. Kohtuasja taust

8. 26. juulil 1994. aastal, samaaegselt lepingu sõlmimisega Vene vägede Eesti territooriumilt väljaviimiseks, allkirjastasid Eesti Vabariik ja Vene Föderatsioon lepingu Eesti Vabariigi territooriumil elavate Vene Föderatsiooni relvajõudude sõjaväepensionäride sotsiaaltagatiste kohta (edaspidi „kokkulepe”). Kokkuleppe kohaselt on sõjaväepensionäridel, see tähendab sõjaväeteenistustest lahkunud ja pensioni saavatel isikutel, võimalik taotleda elamisluba Eestis. Vene Föderatsioon kohustus tagama kõnealustele isikutele pensionide maksmise vastavalt Vene seadusandlusele. Lisaks sätestati, et sõjaväepensionärid võivad samuti taotleda Eesti Vabariigi pensioni ning sellisel juhul peatatakse neile Vene Föderatsiooni pensioni maksmine selleks ajaks, kui nad saavad Eesti pensioni, ja vastupidi.

9. 1998. aastani oli Venemaa sõjaväepension enamikul juhtudel märkimisväärselt suurem kui Eestis makstav vanaduspension. Seejärel sattusid Vene sõjaväepensionärid pärast majandusolude muutumist ja pensioniseaduse muutmist olukorda, kus neil oli valida, kas saada Vene sõjaväepension (mis oli väiksem kui keskmine Eestis makstav vanaduspension) või Eesti vanaduspension väiksema arvu teenistusaastate eest. Viimasel juhul võeti pensioni maksmisel arvesse ainult tsiviilteenistuses töötatud aastaid ja mitte Vene (Nõukogude) relvajõududes teenitud aastaid. Kaebajate ütluste kohaselt olid mõlemal juhul välja makstavad summad üsna väikesed ja nendest ei piisanud Eestis äraelamiseks.

10. Alates 2006. aasta jaanuarist taotlesid ja said sellist eluaegset pensioni paljud sõjaväepensionärid, kaasa arvatud kaebajad, kes olid töötanud Eestis tsiviilteenistuses ja vastasid Eesti vanaduspension saamise tingimustele (eelkõige selles osas, mis puudutas vähemalt viieteistkümmne aasta pikkust pensioniõiguslikku staaži Eestis). Eesti ametivõimud said siiski mõne kuu möödudes teada, pärast regulaarselt teabevahetust Eesti sotsiaalkindlustusasutuste ja Vene saatkonna vahel, et Vene saatkond jätkas kõnealustele Vene sõjaväepensionäridele pensionide maksmist. Seejärel peatasid Eesti ametivõimud asjaomastele isikutele Eesti pensionide maksmise ja nõudsid, et nad esitaksid kinnituse Vene sõjaväepensionide maksmise peatamise kohta, kui nad soovivad jätkata Eesti vanaduspension saamist.

11. Riik, kes viitas venekeelses pressis avaldatud teabele, väitis, et 2008. aastal oli Vene Föderatsioonis makstav keskmine sõjaväepension, sõltuvalt sõjaväelisest auastmest, 7400, 5800 või 5000 Eesti krooni kuus (vastavalt umbes 473, 371 või 320 eurot). Samal ajal oli keskmine Eestis makstav vanaduspension 4356 Eesti krooni (278 eurot). Ehkki Eestis makstavad pensionid olid 1994. aastast alates kasvanud, oli Vene sõjaväepension suurem kui keskmine Eesti vanaduspension ja kindlasti suurem kui Eesti miinimumpension (2008,80 Eesti krooni (128 eurot) 2009. aastal), mis oli kaebajatele tagatud vastavalt Kokkuleppe artiklile 3.

Kaebajad, kes toetusid Tallinna Vene saatkonnast saadud teabele, väitsid, et 2008. aastal oli Vene sõjaväepensionäriale Eestis makstav keskmine pension 3817 Eesti krooni (244 eurot), mis oli märksa väiksem samal perioodil makstavast keskmisest Eesti vanaduspensionist.

B. Kaebajate algatatud kohtumenetlused

12. Kaebajad vaidlustasid Eesti sotsiaalkindlustusametite otsused peatada Eesti vanaduspensionide (V. Gladõševi puhul invaliiduspensionid) maksmine. Kaebajad esitasid pädevatele halduskohtutele kaebused Eesti sotsiaalkindlustusametite üksikotsuste peale, väites, et neid diskrimineeriti ja nende omandiõigust rikuti. Kaebajad palusid, et kohtud nõuaksid sotsiaalkindlustusametitest pensionide maksmise jätkamist. Halduskohtud ja apellatsioonikohtud jätsid erinevates halduskohtumenetlustes kaebajate kaebused rahuldamata. Kõikide kaebajate, välja arvatud V. Gladõševi puhul jättis Riigikohus nende kaebused menetlusse võtmata põhjusel, et need olid ilmselt põhjendamatud. Riigikohus jättis V. Gladõševi kaebuse menetlusse võtmata, kuna kaebaja ei tasunud kautsjoni suuruses 400 krooni (26 eurot). Riigikohus vaatas läbi kaebaja taotluse eelnimetatud summa tasumisest vabastamise kohta ja jättis selle rahuldamata.

13. Sotsiaalkindlustusametite üksikotsuste põhjendused ning samuti iga kaebaja suhtes tehtud otsused ja esitatud kaebused olid sarnased ja need võib kokku võtta järgmiselt.

14. Kohtud leidsid, et Kokkuleppe artikli 5 selge ja üheselt mõistetava sõnastuse kohaselt peab ainult üks riik (mitte samaaegselt mõlemad riigid) maksma sõjaväepensionäridele pensioni. Venemaa sõjaväepensionid ja Eesti vanaduspensionid üheaegselt maksmine välistati, kuna riikliku pensionikindlustuse seadus sätestas, et kui Eesti Vabariigi poolt sõlmitud välisleping sisaldab pensioni määramiseks või maksmiseks teistsuguseid sätteid kui käesolev seadus, kohaldatakse välislepingut (§ 4 lõige 3). Kohtud leidsid, et riikliku pensionikindlustuse seadus sätestas üldiselt, et isikutele, kellel oli õigus saada mitut erinevat riiklikku pensioni, määrati üks riiklik pension nende enda valikul. Sama kehtis ka Eesti kaitseväeteenistujate puhul, isegi kui neil oli õigus saada üheaegselt vanaduspensionid ja kaitseväepensionid (kaitseväeteenistuse seaduse § 196 lõige 5).

15. Kohtud ei välistanud võimalust, et Eestis leidub inimesi, kes saavad välisriigilt sõjaväepensionid ja samaaegselt Eesti riiklikku pensioni. Sellest hoolimata olid kohtud arvamusel, et Vene sõjaväepensionäre ei diskrimineeritud, kuna nende olukord ei olnud võrreldav nende inimeste olukorraga, kes olid teeninud Eestiga samade rahvusvaheliste organisatsioonide, nagu NATO ja Euroopa Liit, liikmeks olevate riikide sõjaväes. Kohtud tõid välja, et Eesti suhe nende riikidega oli rajatud teistsugustele alustele.

16. Kohtud ei nõustunud kaebajate väitega õiguspärase ootuse väidetava rikkumise kohta, märkides, et neil ei saanud olla õiguspärast ootust kahe pensioni samaaegse saamise kohta, kuna Kokkuleppe sätestas, et isikul ei olnud võimalik saada samaaegselt kahte pensioni.

17. Kohtud ei nõustunud ka kaebajate väitega, et rikuti nende omandiõigust, leides, et kuna nad said jätkuvalt Vene sõjaväepensionid, siis ei vastanud kaebajad tingimustele, mille kohaselt neil oleks olnud õigus saada Eesti vanaduspensionid, ning seega ei olnud neil omandiõigust Eesti Vabariigi põhiseaduse § 32 või konventsiooni esimese protokolliga artikli 1 tähenduses. Kohtud rõhutasid kõnealuses kontekstis, et kaebajatel oli õigus taotleda Vene pensionid asemel Eesti pensionid, millal iganes nad seda soovinuks.

18. Kohtud leidsid, et kaebajate pensioniõigusi ei kahjustatud sisuliselt, kuna neile tagati toimetulekuks piisav sissetulek. Kohtud märkisid, et vastavalt Kokkuleppe artiklile 3 said kaebajad pensioni, mille suurus oli vähemalt võrdne Eestis makstava miinimumpensioniga.

19. Kohtud märkisid lõpuks, et Kokkuleppega liitunud riikidel oli võimalik muuta Kokkulepet selliselt, et igäüks neist kohustuks maksuma pensione vastavalt pensioniõigusliku staaži aastate arvule vastavas riigis. Antud juhul oli siiski tegemist poliitilise tahte küsimusega; Kokkulepe sellist võimalust ette ei näinud ja puudus alus Kokkulepet mitte kohaldada.

II. ASJAKOHASED RIIGISISESED JA RAHVUSVAHELISED ÕIGUSNORMID NING PRAKTIKA

20. Asjaolude toimumise ajal kehtinud riikliku pensionikindlustuse seaduse § 20 sätestab järgmist:

Paragrahv 4 - Õigus saada riiklikku pensioni

„(1) Käesolevas seaduses sätestatud tingimustel määratakse riiklik pension ja seda makstakse:

- 1) Eesti alalisele elanikule;
- 2) tähtajalise elamisloa või elamisõiguse alusel Eestis elavale välismaalasele.

[...]

(2) Käesoleva seaduse alusel määratakse riiklik pension juhul, kui isik ei saa riiklikku pensioni Eesti teiste seaduste alusel.

(3) Kui Eesti Vabariigi poolt sõlmitud välisleping sisaldab pensioni määramiseks või maksmiseks teistsuguseid sätteid kui käesolev seadus, kohaldatakse välislepingut.”

Paragrahv 6 - Õigus valida pensioniliik

„Isikule, kellel on õigus mitmele riiklikule pensionile, määratakse üks riiklik pension tema valikul [...]”

Paragrahv 7 - Õigus vanaduspensionile

„(1) Õigus vanaduspensionile on isikul:

- 1) kes on saanud 63-aastaseks ja
- 2) kellel on 15 aastat Eestis omandatud käesoleva seaduse §-s 27 sätestatud pensionistaaži.

[...]”

Paragrahv 11 - Vanaduspensionide suurus

„(1) Vanaduspension koosneb kolmest osast:

- 1) baasosa;
- 2) staažiosakust, mille suurus võrdub pensioniõigusliku staaži (§ 28) aastate arvu ja aastahinde korrutisega;
- 3) kindlustusosakust, mille suurus võrdub pensionikindlustatu aastakoefitsientide (§ 12) summa ja aastahinde korrutisega.

[...]”

Paragrahv 27 - Pensionistaaž

„(1) Pensionistaaž on aeg, mil pensionikindlustatu oli hõivatud riiklikule pensionile õigust andva tegevusega.

(2) Pensionistaaž jaguneb järgmiselt:

- 1) pensioniõiguslik staaž, mida arvestatakse kuni 1998. aasta 31. detsembrini;
- 2) pensionikindlustustaaž, mida arvestatakse alates 1999. aasta 1. jaanuarist.

[...]”

Paragrahv 28 - Pensioniõigusliku staaži hulka arvatava tegevuse aeg

„(1) Pensioniõigusliku staaži hulka arvatakse tegevuse aeg, kui tööandja oli kohustatud maksuma sotsiaalmaksu.

[...]”

21. Eesti vabariigi ja Vene Föderatsiooni vahel 26. juulil 1994. aastal sõlmitud Eesti Vabariigi territooriumil elavate Vene Föderatsiooni relvajõudude pensionäride sotsiaaltagatiste kokkuleppe vastavad sätted kehtestavad järgmist:

Artikkel 3

„Vene Föderatsioon kindlustab sõjaväepensionärid pensioniga Eesti Vabariigi territooriumil sõltumata nende kodakondsusest Vene Föderatsiooni seadusandlusega kehtestatud tingimustel ja normide järgi. Pension makstakse välja vähemalt Eesti Vabariigis kehtestatud minimaalpensioni suurusel, kaasa arvatud kompensatsioon.

[...]”

Artikkel 5

„Sõjaväepensionäridele, kellel on õigus pensionile vastavalt Eesti Vabariigi seadusandlusele, võivad pensioni nende soovil määrata ja välja maksta Eesti Vabariigi vastavad organid tema vahendite arvelt.

Varem Vene Föderatsiooni poolt määratud pensionide väljamaksmine peatatakse seejuures ajaks, mil pensione maksavad välja Eesti Vabariigi vastavad organid, ning *vice versa*.”

22. Eesti Sotsiaalkindlustusamet ja Vene Föderatsiooni Suursaatkonna sotsiaaltagatiste osakond allkirjastasid 7. juulil 2004. aastal andmevahetuse koostöölepingu teabe vahetamiseks lepingu artikli 5 kohta. Uus samasisuline leping allkirjastati 20. veebruaril 2007.

23. Eesti Vabariik ja Vene Föderatsioon allkirjastasid vahepeal, 25. juunil 1993. aastal üldise pensionikindlustuslepingu, mida muudeti 5. novembril 2002. aastal allkirjastatud protokolliga. Eelnimetatud leping ja selle protokoll jõustusid 16. oktoobril 2007. Need dokumendid sätestavad, et isik saab üldjuhul pensioni oma asukohariigist selle riigi õigusaktide alusel. Vastavalt Kokkuleppele ei kohaldata sõjaväepensionäridele üldist pensionikindlustuslepingut.

24. Riik teavitab kohut sellest, et Eesti Vabariik ja Vene Föderatsioon peavad läbirääkimisi uue üldise pensionikindlustuslepingu allkirjastamise üle praeguse lepingu asemel, mis lõpeb 2011. aastal. Kõnealuse lepingu eelnõu kohaselt maksaks iga riik pensioni selle riigi territooriumil kogunenud pensioniõigusliku staaži eest. Kokkuleppe artikli 5 asemel kohaldataks kõnealust põhimõtet samuti sõjaväepensionäride suhtes.

25. Riigikohtu halduskolleegium käsitles oma 28. aprilli 2008. aasta otsuses (kohtuasi nr 3-3-1-1-08) kaebajate kaebusega sarnast kohtuasja. Riigikohus tühistas madalama astme kohtu otsuse menetlusest tulenevatel põhjustel ning seega ei teinud otsust kohtuasja sisu kohta. Kohus avaldas siiski oma arvamust kõnealuse küsimuse mõnede aspektide kohta.

Riigikohus leidis, et Kokkuleppe alusel makstav niinimetatud sõjaväepension ei olnud riiklik pension ning seega ei saanud selle suhtes kohaldada riikliku pensionikindlustuse seaduse § 6. Kohus tõi välja, et eelnimetatud seaduse § 4 lõige 3 sätestab, et kui Eesti Vabariigi poolt sõlmitud välisleping sisaldab pensioni määramiseks või maksmiseks teistsuguseid sätteid kui käesolev seadus, kohaldatakse välislepingut.

Riigikohus leidis, et Kokkuleppe artikli 5 kohaselt ei olnud võimalik maksta samaaegselt pensioni teenistuse eest Nõukogude relvajõududes ja sellele järgneva töötamisperioodi eest Eestis. Menetluses osalema kutsutud Eesti Vabariigi Välisministeeriumi väitel oli Kokkuleppe poolte arusaam alates Kokkuleppe allkirjastamisest just selline. Osapooled olid siiski probleemist teadlikud ja Vene pool oli alates 2002. aastast teinud ettepanekuid selle

lahendamiseks. Eesti Vabariigi Välisministeerium möönis, et alates Kokkuleppe allkirjastamisest olid muutunud nii üldine lähenemisviis kui ka faktiline olustik. Hiljutiste pensionilepingute koostamisel oli kohaldatud samuti erinevate töötamisperiodide liitmise (mitte kattumise) põhimõtet; sellist lähenemisviisi kasutati ka Euroopa Liidus. Samuti toodi välja, et Eesti ja Venemaa valmistavad ette uut pensionilepingut, mille eesmärgiks on arvatavasti leida ühtlasi lahendus sõjaväepensionäride probleemile.

Riigikohus saatis kohtuasja edasi Tallinna Ringkonnakohtule, kes jättis oma 4. septembri 2008. aasta otsusega (kohtuasi nr 3-06-2305) kaebuse rahuldamata. Kohus arvas järgmist:

“18. [...] Ringkonnakohtu hinnangul õigustab kokkuleppe art 5 lg 2 ühelt poolt riigi kohustus ja vajadus kasutada riigieelarve vahendeid säästlikult. Teisalt tuleb kokkuleppe art 5 lg 2 hindamisel arvestada kokkuleppe sõlmimise konteksti, iseäranis kokkuleppe seost samaaegselt sõlmitud „Eesti Vabariigi ja Vene Föderatsiooni vahelise lepinguga Vene Föderatsiooni relvajõudude väljaviimisest Eesti Vabariigi territooriumil ning nende ajutise sealviibimise tingimustest“. Nende nn „juulilepete“ eesmärk oli Eestit okupeerinud riigi relvajõudude väljaviimine Eestist. Sõjaväepensionäridele, kes Eesti riigi julgeolekut ei ohustanud, nähti riikidevahelise kompromissina ette õigus jääda elama Eestisse. Vastukaaluks võttis Vene Föderatsioon endale kohustuse kindlustada Eestisse jäävad kokkuleppega hõlmatud sõjaväepensionärid Vene Föderatsiooni pensioniga, mis tagab nende äraelamise. Kokkulepet sõlmides oli Eesti Vabariigil õigus vältida liigseid riske riigieelarvele seoses sõjaväepensionäride Eestisse jäämisega.

Kuna kaebaja on ja oli Eesti kodanik, oli tema Eestisse jäämise õigus ka sõltumata kokkuleppest tagatud, ent ainuüksi kodakondsus ei anna talle suuremaid sotsiaalseid tagatise võrreldes teiste NSV Liidu sõjaväepensionäridega. Ka kaebajale pensioni maksmise kohustus tagama Vene Föderatsioon vaatamata tema kodakondsusele (kokkuleppe art 3).

19. Kaebaja kui Vene Föderatsiooniga sõlmitud kokkuleppe regulatsiooni alla kuuluv subjekt ei ole võrreldav sõjaväepensionäridega, kes on teeninud nende riikide sõjaväes, mis kuuluvad Eestiga samasse riikidevahelisse organisatsiooni nagu NATO või Euroopa Liit.

[...]

22. Eelnevast tulenevalt peab ringkonnakohus kokkuleppe art 5 lg-t 2 kokkuleppe sõlmimise ja ratifitseerimise hetke seisuga põhiseadusega kooskõlas olevaks.

23. Käesolevas asjas kohaldamiseks pidi kokkuleppe art 5 lg 2 põhiseaduspärane olema ka vaidlustatud haldusakti andmise hetkel. Sotsiaalset põhiõigust kujundav välislepingu säte võib pärast ratifitseerimist olla muutunud põhiseadusevastaseks, kui isikut õigusest ilma jättev säte on vahepeal teisenenud olude tõttu muutunud ebamõistlikuks ning möödunud on lepingu muutmiseks või küsimuse siseriiklikuks lahendamiseks vajalik piisav aeg.

24. Välisministeerium on käesolevas asjas tunnistanud, et riikidevaheliste pensionilepingute kontseptuaalsed alused on vahepeal ajal muutunud. Ringkonnakohtu hinnangul ei anna see põhjust väita, et kokkuleppe art 5 lg 2 on juba tänaseks muutunud põhiseadusevastaseks. Riikidevaheliste pensionilepingute kontseptuaalsed alused ei kujuta endast põhiseaduse põhimõtteid. Rahvusvahelise sotsiaalkindlustusõiguse arengu näol on tegemist pikemajalise protsessiga, kus ka Eesti Vabariigile tuleb jätta märkimisväärne aeg õiguslikult ja poliitiliselt parima lahenduse leidmiseks. Käesolevas asjas Riigikohtu otsuses viidatud materjalid kinnitavad, et kokkuleppe pooled tegelevad endise NSV Liidu sõjaväepensionäride pensioni küsimusega.

25. Ringkonnakohus ei näe ka rahvusvahelist kohustust, mida kokkuleppe art 5 lg 2 oleks rikkunud või käesoleval ajal rikuks.”

5. novembril 2008. aastal jättis Riigikohus rahuldamata ringkonnakohtu otsuse peale esitatud kaebuse.

26. Riigikohtu halduskolleegium käsitles oma 13. juuni 2008. aasta otsuses (kohtuasi nr 3-3-1-31-08) kohtuasja, mille peamiseks küsimuseks oli, kas selles kohtuasjas saab kaebuse esitajale kohaldada Kokkuleppe sätteid. Samuti oli vaja tõlgendada Kokkuleppe artiklit 5. Riigikohus kinnitas uuesti, viidates oma 28. aprilli 2008. aasta otsusele (vt ülaltoodud punkti 25), et eelkõige tulenevalt Kokkuleppe poolte tahtest ja sarnasest arusaamast Kokkuleppe art 5 tõlgendamisel ja kohaldamisel, praeguse sõnastuse ning Kokkuleppe poolte tahte juures tuleneb vaidlusalusest sättest võimalus saada korraga vaid ühe riigi poolt määratud pensioni.

ÕIGUSKÜSIMUSED

I. SISSEJUHATAVAD MÄRKUSED

27. Riik esitas vastuväite P. Slepnevi menetluse ülevõtmise kohta tema poja E. Slepnjovi poolt ja V. Rannasalu menetluse jätkamise kohta tema lese S. Rannasalu poolt – mõlemad kaebajad olid surnud vastavalt 19. septembril ja 6. novembril 2009. aastal –, märkides, et nad ei olnud esitanud notari poolt väljastatud pärimistunnistusi ja pensioniõigused ei olnud igal juhul päritavad.

28. Kohus viitas kõnealuse küsimuse puhul mitmetes oma varasemates kaebaja surma puudutavates kohtuasjades esitatud seisukohtadele (vt 8. juuli 2008. aasta kohtuotsus nr 8702/04 *Vääri vs. Eesti*, täiendavate viidetega). Kohus märgib, et E. Slepnjov ja S. Rannasalu olid lahkunute lähisugulased. Kohus võtab samuti teadmiseks riigi väite, mille kohaselt pensioniõigusi ei saa edasi anda; kohus on siiski arvamusel, et esialgsete kaebajate perekonnaliikmetel, sellal kui neil ei ole õigust saada mis tahes täiendavaid pensionimakseid, on varaline huvi selle suhtes, mis puudutab kuni esialgsete kaebajate surmani saamata jäänud makseid, millega rikutakse väidetavalt kaebajate õigusi. Kohus on kõnealuses etapis rahul sellega, et talle on esitatud dokumentide koopiad, mille kohaselt on käesolevat kohtuasja jätkata soovivad isikud esialgsete kaebajate lähisugulased, ning ei omista määravat tähtsust asjaolule, et seni ei ole esitatud notari väljastatud pärimistunnistust.

II. KONVENTSIOONI ARTIKLI 14 VÄIDETAV RIKKUMINE KOOSTOIMES 1. PROTOKOLLI ARTIKLIGA 1

29. Kaebajad esitasid kaebuse selle peale, et neid on ilma jäetud nende omandist ja neid on diskrimineeritud, kuna Eesti ametivõimud ei maksnud neile pensioni. Kaebajad toetusid 1. protokollilise artiklile 1, nii eraldivõetuna kui ka koostoimes konventsiooni artikliga 14.

Artikkel 14 sätestab:

“Konventsioonis sätestatud õiguste ja vabaduste kasutamine tagatakse ilma mingi diskrimineerimiseta selliste tunnuste alusel nagu sugu, rass, nahavärvus, keel, usutunnistus, poliitilised või muud veendumused, rahvuslik või sotsiaalne päritolu, rahvusvähemusse kuulumine, varanduslik, sünni- või muu seisund.”

Esimese protokollilise artikli 1 sätestab:

„Igal füüsilisel või juriidilisel isikul on õigus oma omandit segamatult kasutada. Kellelki ei või võtta tema omandit muidu, kui üldistes huvides ja seaduses ettenähtud tingimustel ning rahvusvahelise õiguse üldpõhimõtteid järgides.

Eelnenud sätted ei piira siiski mingil viisil riigi õigust vajadusel kehtestada seadusi vara üldistes huvides kasutamise kontrollimiseks või maksude, maksete või trahvide tasumise tagamiseks.”

30. Kohus, kellel on õigus otsustada, milline hinnang anda kohtuasja asjaoludele õiguslikus mõttes (vt näiteks kohtuasi nr 10249/03 *Scoppola vs. Itaalia (nr 2)* [suurkoda], § 54, EIÕK 2009-...), peab asjakohaseks uurida käesolevat kohtuasja vastavalt artiklile 14 koostoimes 1. protokolliga artikliga 1.

A. Vastuvõetavus

1. Poolte seisukohad

(a) Riik

31. Riik leidis, et kaebajad ei olnud rahul Eesti Vabariigi ja Vene Föderatsiooni poolt allkirjastatud Kokkuleppe artikli 5 lõikega 2. Kahepoolsete lepingute rakendamine või muutmine ei ole siiski küsimus, mis oleks EIK pädevuses. Peale selle rõhutas riik, et Eestit ei saa pidada vastutavaks asjaolu eest, et pension, mida kaebajad said Vene Föderatsioonilt, ei olnud kasvanud samasuguse kiirusega nagu Eestis makstavad pensionid. Seega leidis riik, et kaebused on vastuvõetamatud *ratione personae* konventsiooni sätetega.

32. Riik väitis veel, et kaebused olid vastuvõetamatud ka *ratione materiae* konventsiooni sätetega, kuna kaebajatel ei olnud mingit „omandit” 1. protokolliga artikli 1 tähenduses. Samuti ei saanud neil olla mingit õiguspärast ootust pensioni saamiseks samaaegselt nii Vene Föderatsioonist kui ka Eesti Vabariigist, kuna Kokkuleppes rõhutati algusest peale põhimõtet, et pensioni maksmine on tagatud Vene Föderatsiooni poolt ja Eesti pidi pensioni maksuma ainult siis, kui Vene Föderatsioon peatas selle maksmise.

33. Lisaks palus riik kohut tunnistada kaebused selgelt põhjendamatuks.

(b) Kaebajad

34. Kaebajad kordasid, et ei nad esitanud kaebust mitte Eesti ja Venemaa vahel sõlmitud Kokkuleppe rikkumise peale, vaid selle peale, et Eesti ametivõimud rikkusid kaebajate õigusi, mis olid tagatud konventsiooni 1. protokolliga artikliga 1 ja artikliga 14. Peale selle ei olnud nende kaebused seotud Venemaa poolt makstava pensioni suurusega, vaid pigem Eesti poolt makstava pensioniga.

35. Kaebajad väitsid, et nende pensioninõude aluseks oli asjaolu, et nad olid tasunud kindlustusmaksleid riigieelarvesse. Nad tõid samuti välja selle, et Eesti ametivõimud olid neile maksnud pensioni piiratud ajavahemikul 2006. aastal, ning seejärel olid nad pensioni maksmise lõpetanud.

36. Lõpuks ei olnud kaebajad nõus riigi seisukohaga, et nende kaebused on selgelt põhjendamatud.

2. EIK hinnang

37. Kohus märgib, et kaebajad esitasid kaebuse seoses Eesti ametivõimude keeldumisega maksta neile pensioni nende Eestis töötatud aastate eest. Kaebajad pidasid sellist keeldumist

diskrimineerivaks ja konventsiooni rikkuvaks. Nii on kõnealune kaebus seotud kaebajatele konventsiooniga tagatud õiguste rikkumisega vastustajariigi poolt ning ei ole seega vastuvõetamatu *ratione personae* konventsiooni sätetega.

38. Mis puutub kaebusesse konventsiooni artikli 14 alusel koostoimes 1. protokolliga artikliga 1, siis tuleb kohus meelde, et artikkel 14 täiendab teisi konventsiooni ja selle protokollide sisulisi sätteid. Ta ei ole oma olemuselt iseseisev, kuna ta toimib üksnes seoses nende sätetega tagatud „õiguste ja vabaduste kasutamisega”. Artikli 14 kohaldamine ei eelda tingimata konventsiooniga tagatud mõne olulise õiguse rikkumist. Artiklis 14 sisalduv diskrimineerimise keeld laieneb seega väljapoole õiguste ja vabaduste kasutamist, mille tagamist konventsioon ja protokollid igalt liikmesriigilt nõuavad. See kehtib ka nende täiendavate õiguste kohta, mis kuuluvad konventsiooni ükskõik millise artikli üldisesse reguleerimisalasse, mida liikmesriik on otsustanud vabatahtlikult tagada. On vajalik, kuid samas ka piisav, kui kohtuasja asjaolud kuuluvad konventsiooni ühe või enama artikli “reguleerimisalasse” (vt otsused kaebuste nr 65731/01 ja 65900/01 kohta kohtuasjas *Stec jt vs. Ühendkuningriik* [suurkoda], § 39, EIÕK 2005-X; kaebus nr 55707/00 *Andrejeva vs. Läti* [suurkoda], § 74, EIÕK 2009-...; ja 16. märtsi 2010. aasta otsus kohtuasjas nr 42184/05 *Carson jt vs. Ühendkuningriik* [suurkoda], § 63).

39. Ehkki liikmesriik ei ole kohustatud 1. protokolliga artikli 1 alusel looma sotsiaaltoetuse- või pensioniskeeme, siis kui liikmesriigis siiski kehtivad õigusaktid, mille alusel tehakse väljamakseid isikutele, kellel on õigus sotsiaalhüvitisele või pensionile, olenemata sellest, kas need sõltuvad või ei sõltu eelnevate maksete tasumisest, tuleb kõnealuseid õigusakte käsitleda varalist huvi loovatena, mis kuuluvad 1. protokolliga artikli 1 reguleerimisalasse isikute suhtes, kes vastavad selle nõuetele (vt ülalpool viidatud otsused kohtuasjades *Stec jt*, § 54, ja *Carson jt*, § 64).

40. Juhtudel nagu käesolev asi, kui kaebus on esitatud artikli 14 koostoimes 1. protokolliga artikliga 1 alusel põhjusel, et taotlejale on keeldutud maksmast kindlat hüvitist tervikuna või osaliselt diskrimineerival põhjusel, millele laieneb artikkel 14, tuleb vastavalt kontrollida, võttes aluseks taotleja poolt vaidlustatud tingimuse, kas isikul oli õigus saada kõnealust hüvitist riigisisese õiguse alusel. Ehkki 1. protokoll ei sisalda õigust saada erinevaid sotsiaalkindlustustoetusi, peab riik, juhul kui ta otsustab sisse viia hüvitisskeemi, tegema seda viisil, mis on kooskõlas artikliga 14 (ülalpool viidatud otsus kohtuasjas *Stec jt*, § 55). EIK on arvamisel, et käesoleva kohtuasja puhul esinevad asjaolud kuuluvad 1. protokolliga artikli 1 reguleerimisalasse.

41. Mis puudutab küsimust, kas Gladõševi kaebus tuleks tunnistada vastuvõetamatuks riigisiseste õiguskaitsevahendite ammendamatajätmise tõttu, kuna ta ei esitanud Riigikohtule menetlusnõuetele vastavat kaebust, siis leiab kohus, et võttes arvesse Riigikohtu otsuseid ülejäänud kaebajate suhtes, ei olnud Gladõševil väljavaateid Riigikohtu edu saavutamiseks ning sellest lähtuvalt oleks väärt tunnistada tema kaebus kõnealusel põhjusel vastuvõetamatuks (vt ülalviidatud otsus kohtuasjas *mutatis mutandis*, *Carson jt*, § 58).

42. Kohus on seisukohal, et kõnealune kaebus ei ole selgelt põhjendatav konventsiooni artikli 35 lõike 3 tähenduses. Kohus märgib samuti, et kaebus ei ole vastuvõetamatu mis tahes muul alusel. Seega tuleb kaebus tunnistada vastuvõetavaks.

B. Kohtuasja sisu

1. Poolte seisukohad

(a) Kaebajad

43. Kaebajad väitsid, et nende kaebus puudutas tsiviilteenistuse perioodi Eestis, mis järgnes teenistusele Vene (Nõukogude) armees; seega ei olnud nende eesmärk saada samaaegselt kahte pensioni ühe ka sama perioodi eest, vaid saada pensioni erinevate tööperioodide eest. Kaebajad täpsustasid, et nad ei nõua mingit konkreetset pensionisummat; nad nõudsid pigem, et neile makstaks pensioni samadel tingimustel kui kõikidele Eesti tsiviilpensionäridele vastavalt Eesti seadustele ilma mingite diskrimineerivate piiranguteta. Kaebajate väitel kahjustati sisuliselt nende pensioniõigusi, kuna nad ei saanud Eesti riigilt mingit pensioni.

44. Kaebajad tõid välja, et Eesti seadused ei võimaldanud kahe Eesti pensioni samaaegset maksmist, aga mitte ükski regulatsioon ei keelanud saada samaaegselt Eesti pensioniga ühte või rohkemat välismaist pensioni, eeldusel, et olid täidetud tingimused Eesti pensioni saamiseks. Sellest hoolimata ei võimaldatud kaebajatel saada Eesti pensioni samaaegselt välismaise pensioniga Kokkuleppe artikli 5 alusel – vastavalt Eesti ametivõimude tõlgendusele –, mis oli riigisisese õiguse suhtes ülimuslik, vastavalt riikliku pensionikindlustuse seaduse § 4 lõikes 3 sätestatule. Eelnimetatud kokkuleppe säte, mis oli allkirjastatud viisteist aastat varem, oli siiski täielikult aegunud. Kaebajad märkisid, et Vene Föderatsioon oli mitu korda teinud ettepaneku Kokkuleppe artikli 5 muutmiseks, aga Eesti ametivõimud ei olnud kõnealuste ettepanekutega nõustunud. Peale selle oli Kokkuleppe diskrimineeriv, kuna mitte ükski teine Eesti kahepoolne sotsiaalkindlustuse kokkulepe ei keelanud Eesti pensioni määramist isikutele, kes olid Eesti alalised elanikud, kellel olid Eestis viisteist aastat pensionistaaži ja kes olid jõudnud pensioniikka.

45. Kaebajad väitsid, et ehkki Eesti pensionäril, kellel oli õigus saada eripensioni, ei olnud õigus saada samaaegselt Eesti eripensioni (näiteks sõjaväelase pensioni) ja tavapäraselt vanaduspensioni, oli tal siiski õigus saada vanaduspensioni kogu töötatud aja eest, kaasa arvatud eripensioni saamise õigust andev periood. Sellest hoolimata ei arvestatud Vene (Nõukogude) armees veedetud teenistusaega – vastupidiselt Eesti armees veedetud teenistusaajale – Eesti seaduste alusel arvestatava pensionistaaži hulka.

46. Kaebajad vaidlesid vastu riigi väitele, et Vene Föderatsioon oleks võinud maksta neile pensioni nende Eestis veedetud teenistusaastate eest, väites, et nad olid oma Eestis veedetud teenistusaastate jooksul tasunud kohustuslikke makseid Eesti riigi pensionikindlustuse eelarvesse. Nad märkisid vastupidi, et Eesti riigil ei olnud mingeid takistusi, et võtta Eesti tsiviilpensioni arvestamisel arvesse kaebajate teenistusaastaid Vene (Nõukogude) armees.

47. Kaebajad leidsid, et neid diskrimineeriti nende keelelise ja etnilise (rahvusliku) päritolu alusel ning seoses nende kuulumisega rahvusvähemusse, väites, et enamik Vene sõjaväepensionäre olid vene rahvusest või vene keelt emakeelena kõnelejad. Nad leidsid, et on sobimatu võrrelda Vene sõjaväepensionäre Eesti sõjaväepensionäridega, ja arvasid, et neid peaks nõuetekohaselt pidama samaväärseteks teiste riikide välismaalastest sõjaväepensionäridega. Nende väitel kujutasid Vene sõjaväepensionärid endast ainukest isikute rühma, kes ei tohtinud saada välismaist pensioni, selleks et saada Eestis veedetud tsiviilteenistuse eest Eesti pensioni.

48. Kaebajad vaidlesid vastu sellele, et Vene sõjaväepensionärid kujutasid endast erirühma, mida ei saanud võrrelda ühegi teise rühmaga, kuna nad olid Eestit okupeerinud riigi armee

erusõjaväelased. Kaebajate arvates andsid eelnimetatud väited üksnes tunnistust nendes eelarvamusliku suhtumise kohta.

49. Lisaks vaidlesid kaebajad vastu sellele, et nende erineva kohtlemise õigustatud põhjenduseks olid eelarvelised kaalutlused. Nad nentisid, et liigne koormus riigieelarvele võinuks olla arvestatavaks argumendiks sotsiaaltoetuse ulatuse kontekstis, aga seda ei saa kasutada üksikisikute ebavõrdse kohtlemise õigustusena. Samuti ei õigustanud asjaolu, et Kokkulepe eksisteeris, nende halba kohtlemist, mis igasuguse mõistliku põhjenduse puudumisel ulatus diskrimineerimiseni.

(b) Riik

50. Riik viitas Kokkuleppe sõlmimise ajaloolisele kontekstile ja rõhutas, et see oli tihedalt seotud kokkuleppega Vene vägede väljaviimiseks Eesti territooriumilt. Kokkuleppe kohaselt lubati relvajõududest erruläinud sõjaväelastel üldjuhul Eestisse elama jääda, kui nad seda soovisid, tuues ühe põhjusena välja selle, et nende ümberasustamine oleks Vene Föderatsioonile toonud kaasa praktilisi probleeme ja oleks olnud koormav. Eesti vaatepunktist ei kujutanud erusõjaväelased endast Eesti riiklikule julgeolekule samasugust ohtu nagu tegevteenistuses olevad isikud.

51. Riik rõhutas, et sõjaväepensionärid olid teeninud märkimisväärse aja oma elust Nõukogude Liidu, st Vene Föderatsiooni õiguseellase relvajõududes. Seega oli loomulik, et Vene Föderatsioon võttis endale kohutuse maksta eelnimetatud sõjaväelastele pensioni. Riik tõi välja, et Kokkulepe pakkus sõjaväelastele topelttagatist. Esiteks oli Vene Föderatsioon vastavalt Kokkuleppe artiklile 3 kohustatud maksma neile pensioni Vene Föderatsiooni õigusaktide alusele vähemalt Eestis kehtestatud miinimumpension ulatuses, seega ei seisnud riigi väitel Vene Föderatsiooni ees mitte ühtki takistust, et võtta arvesse Eestis väljateenitud pensionistaaži. Igal juhul, isegi eelnimetatud perioodi arvesse võtmata, oli sõjaväepension suurus võrreldav keskmise Eestis kehtestatud pensioniga. Teiseks pakkus Kokkuleppe artikkel 5 täiendavat tagatist, mille kohaselt kaebajad võisid taotleda Eestis kehtestatud vanaduspension, juhul kui nad ei saanud pensioni Vene riigilt. Seega oli kaebajatel võimalik saada pensioni kas Vene Föderatsioonilt või Eesti riigilt vastavalt nende endi eelistustele. Riik tõi samuti välja selle, et erinevalt ülalviidatud *Andrejeva* kohtuasjast, mille puhul ei olnud olemas riikidevahelist kokkulepet, oli Eesti sõlminud Vene Föderatsiooniga kahepoolse kokkuleppe, mis reguleeris pensionide maksmist selliselt, et mitte ühtki Kokkuleppe subjekti ei jätud ilma talle ettenähtud sotsiaalsetest tagatistest.

52. Riik märkis, et ka teistes kõnealusel ajal sõlmitud, Vene Föderatsiooni poolt allkirjastatud rahvusvahelistes pensionikindlustuse kokkulepetes lähtuti põhimõttest „üks riik maksab”. Siinkohal võib näidetena välja tuua 13. märtsi 1992. aasta lepingu pensionikindlustuse kohta Sõltumatute Riikide Ühenduse (SRÜ) liikmesriikides ja 15. mail 1992. aastal SRÜ liikmesriikide allkirjastatud erilepingu sõjaväepensionäride kohta. Käesoleva kohtuasja puhul seisnes riigi väitel ainuke erand selles, et Kokkuleppe kohaselt oli pensioni maksmise kohustus Vene Föderatsioonil, mitte asukohariigil. Riigil ei olnud siiski mingit mõjuvõimu Vene ametivõimude poolt kaebajatele makstava pensionisumma muutmise või eelnimetatud ametivõimude poolt teostatud mis tahes pensionireformide üle.

53. Riik viitas sotsiaalkindlustuslepingutele, mille Eesti sõlmis Läti, Leedu, Soome, Kanada ja Ukrainaga ning kahele Vene Föderatsiooniga sõlmitud lepingule (Kokkulepe ja üldine pensionikindlustusleping), mis on kõik vajalikul määral erinevad, kajastades erinevate riikide

vaheliste läbirääkimiste tulemusi ja reguleerides olukordi, mis olid kujunenud erinevatel ajaloolistel, majanduslikel ja poliitilistel põhjustel. Peale selle kohaldati ELi liikmesriikidele ELi õigusnorme. Riik väitis, et 1990-ndatel aastatel allkirjastatud sotsiaalkindlustuslepinguid iseloomustas asjaolu, et pensioni maksmise kohustus lasus ühel osapoolel; lisaks lepingule rakendati sama põhimõtet Eesti-Vene üldise pensionikindlustuslepingu puhul.

54. Peale selle teavitas riik kohut Eesti Vabariigi ja Vene Föderatsiooni vahelistest uut pensionikindlustuslepingut puudutavatest läbirääkimistest (vt ülaltoodud punkti 24). Uue lepingu allkirjastamine ja selle jõustumine sõltuvad siiski mõlemast poolest.

55. Riik kinnitas, et kaebajaid ei olnud diskrimineeritud nende etnilise päritolu või rahvuse alusel. Kokkuleppe artikkel 3 sätestas selgesõnaliselt, et Kokkulepet kohaldati Vene Föderatsiooni sõjaväepensionäridele hoolimata nende rahvusest. Samuti nähtub käesoleva kohtuasja puhul esitatud kaebajate nimekirjast, et nad on erinevat päritolu ja eri rahvusest.

56. Riik tõi välja, et Vene sõjaväepensionäre ei koheldud teistmoodi kui teisi Eestis elavaid pensionäre. Pensionärid, kellel oli õigus saada Eesti eripensioni (näiteks kaitseväelased, politseitöötajad, kohtunikud ja prokurörid), pidid samuti valima, kas nad soovisid saada eripensioni või tavalist vanaduspensioni; viimasel juhul ei olnud neil õigus saada samaaegselt eripensioni.

57. Valitsus oli seisukohal, et Vene sõjaväepensionäre ei saanud pidada samaväärseks mõne muu isikute rühmaga, kuna ei olnud olemas ühtki oluliselt sarnast isikute rühma. Eestis ei olnud olemas tuvastatavat rühma „teiste riikide sõjaväepensionäre, kellelt oli võetud õigus saada Eesti tsiviilpensioni”. Vene sõjaväepensionärid kujutasid endast ainulaadset isikute rühma, kellele oli Kokkuleppe alusel antud õigus jääda Eestisse elama pärast Vene vägede väljaviimist. Vene Föderatsioon kohustus Kokkuleppe alusel pakkuma neile sotsiaaltagatise hoolimata asjaolust, et nad ei elanud Vene Föderatsiooni territooriumil; Eesti riik võttis endale üksnes kohustuse maksta neile pensioni, kui nad vastavad Eesti pensionide saamise kriteeriumitele ja tingimusele, et pensioni saav isik loobub eristaatusest, mille ta oli saanud lähtuvalt asjaolust, et kõnealune isik oli teeninud eelnevalt Eestit okupeeritud relvajõududes. Kõik isikud, kellele Kokkulepet kohaldati, kaasa arvatud kaebajad, olid teadlikud kõnealustest tingimustest, kui nad otsustasid jääda Eestisse.

2. *EIK hinnang*

58. Kohus on oma praktikas leidnud, et juhul, kui erinev kohtlemine põhineb tuvastataval omadusel või „staatusel” võib tegu olla diskrimineerimisega artikli 14 tähenduses. Peale selle peab artikli 14 alusel tõusetuva probleemi korral esinema isikute erinev kohtlemine analoogsetes või oluliselt sarnastes olukordades. Selline erinev kohtlemine on diskrimineeriv, kui sellel ei ole objektiivset ja mõistlikku põhjendust; teisisõnu, kui see ei järgi õiguspärast eesmärki või puudub mõistlik suhe või proportsionaalsus kasutatud vahendite ja taotletava eesmärgi vahel. Konventsiooniosalisel riigil on hindamisruum otsustamisel, kas ja millisel määral on erinev kohtlemine õigustatud muidu sarnastes olukordades. Kõnealuse hindamisruumi ulatus sõltub asjaoludest, teemast ja taustast. Laia hindamisruumi võimaldatakse riigile konventsiooni alusel tavaliselt siis, kui tegemist on üldiste majandusmeetmete või sotsiaalse strateegiaga. Riigisisestel ametivõimudel on, tingituna nende otsestest teadmistest oma ühiskonna ja selle vajaduste kohta, põhimõtteliselt parem positsioon kui rahvusvahelisel kohtunikul, et hinnata, mis vastab üldistele huvidele sotsiaalsetel või majanduslikel alustel, ja kohus järgib üldiselt seadusandja poliitilist valikut,

välja arvatud juhul, kui see on „selgelt mõistliku põhjendusega” (vt ülalpool viidatud kohtuasi *Carson jt*, § 61, täiendavate viidetega).

59. Kohus meenutab, et käesoleva kohtuasja puhul on kaebajateks endised Vene (Nõukogude) sõjaväelased, kes jäid Eestisse elama 1994. aastal pärast Vene vägede väljaviimist Eestist Eesti-Vene lepingu alusel ja kes saavad Kokkuleppe alusel Vene sõjaväepensioni. Kohus märgib, et kaebajate erinev kohtlemine, võrrelduna muude isikutega, kellel on Eestis täitunud vähemalt viisteist aastat pensionistaaži, põhineb asjaolul, et nad saavad teist pensioni, see tähendab, Vene Föderatsiooni poolt makstavat pensioni Vene õigusaktide alusel ja kooskõlas Kokkuleppega. Kohus märgib, et kõnealune vahetegemine ei põhine kaebajate rahvusel või etnilisel päritolul ja leiab olevat küsitava, kas sellist vahetegemist kaebajate kohtlemises saab pidada lähtuvaks mõnest muust indiviidi omadusest või „staatusest”. Kohus on siiski arvamisel, et kõnealuse küsimuse lahendamine ei ole vajalik allpool esitatud põhjustel.

60. Kaebajad väitsid, et neid koheldi teistmoodi kui teiste riikide, näiteks NATO riikide sõjaväepensionäre. Seega peab kohus otsustama, kas kaebajad on sarnases olukorras teiste riikide sõjaväepensionäridega, kellega Eesti ei ole allkirjastanud rahvusvahelisi lepinguid, millega piiratakse nende pensioniõigusi, või, üldisemas mõttes, võrrelduna kõikide teiste isikutega, kellel on täitunud vähemalt viisteist aastat pensionistaaži Eestis, ja kelle suhtes ei esine takistusi mitme pensioni samaaegseks saamiseks mitmest riigist, kuna ei ole olemas mingeid vastavaid piiranguid sätestavaid rahvusvahelisi lepinguid.

61. Selliselt toimides on kohus võtnud arvesse käesoleva kohtuasja erilist ajaloolist konteksti. Kohus märgib, et Eesti-Vene Kokkulepet saab kohaldada ainult nende isikute suhtes, kes olid Kokkuleppe allkirjastamise ajal 1994. aastal juba pensionile läinud ja kes juba said kõnealusel ajal Vene sõjaväepensioni. Peale selle, kuna Kokkuleppe allkirjastati samal ajal kui Vene vägede Eesti territooriumilt väljaviimise leping, siis peab tingimusi, mille alusel Eesti ametivõimud nõustasid aktsepteerima Vene sõjaväepensionäride jätkuvat viibimist Eestis, käsitlema kontekstis, kus Vene Föderatsiooni peamiseks kohustuseks oli tagada oma relvajõudude väljaviimine okupeeritud riigi territooriumilt.

62. Kohus märgib, et Kokkuleppe ei puudutanud ühtki teist sõjaväepensionäri, kes võisid olla Eestisse kolinud pärast Kokkuleppe allkirjastamist. Peale selle olid Kokkuleppe alusel Eestisse elama jäänud Vene sõjaväepensionärid täiesti teadlikud kõnealusel ajal ja pärast Kokkuleppe allkirjastamist sellest, et kui nad Vene sõjaväepensioni saades alustasid või jätkasid töötamist tsiviilteenistuses Eestis, siis ei anna selline töötamine neile mingit õigust saada lisaks Eestis kehtestatud tsiviilpensioni.

63. Kohus võtab samuti arvesse asjaolusid, et vastavalt Kokkuleppe artiklile 3 on kaebajatele tagatud pension, mille suurus vastab vähemalt Eestis makstavale miinimumpensionile ja et poolte väitel on Vene sõjaväepensionäride poolt saadava pensioni määr võrreldav tavapärase Eestis kehtestatud vanaduspensioniga (riigi esitatud teabe kohaselt on Vene sõjaväepension suurem kui keskmine Eestis makstav vanaduspension, samal ajal kaebajate väitel oli Vene sõjaväepension 2008. aastal umbes 12% väiksem). Peale selle sõltub kaebajatele Eestis makstav Vene sõjaväepension ja selle suhe Eesti vanaduspensionisse mitmetest asjaoludest, näiteks Vene õigusaktidega kehtestatud Vene pensionide suurus, kahe riigi võrreldavad elamiskulud, intressimäärad ja vahetuskursid, riikide majanduskasvu, inflatsiooni, maksustamise võrreldavad määrad ja isegi muude sotsiaaltoetuste kättesaadavus ja selliste

toetustega seotud isikute abikõlblikkus (vt võrdluseks ülalpool viidatud kohtuasi *Carson jt*, § 86).

64. Kohus märgib samuti, et kaebajatel on õigus taotleda Eesti vanaduspensioni, arvestades, et nad on vähemalt kuuekümne kolme aastased, neil on Eestis täitunud vähemalt viisteist aastat pensionistaaži ja nad ei saa samaaegselt Vene sõjaväepensioni. Ehkki on tõsi, et sellisel juhul ei võeta kõnealustele isikutele pensioni arvestamisel arvesse nende teenistusaastaid Vene (Nõukogude) relvajõududes, ei saa Eestit siiski pidada vastutavaks sellise teenistuse eest makstavate mis tahes pensionimaksete eest. Mitte ühegi isiku puhul ei ole Eesti õigusaktidest lähtuvalt võimalik pidada teenistust Vene (Nõukogude) relvajõududes osaks pensionistaažist, seega ei ole selles küsimuses võimalik täheldada kaebajate erinevat kohtlemist.

65. Kohus on lõpuks arvamusel, et ainuüksi asjaolu, et Eesti ja Vene Föderatsioon peavad läbirääkimisi uue pensionilepingu üle, milles võidakse lahendada küsimused teistmoodi kui hetkel kehtivates lepingutes, ei anna alust järelduseks, et olemasolevate õigusnormide kohaldamine on diskrimineeriv.

66. Eeltoodud kaalutlustest lähtuvalt järeldab kohus, et kaebajad ei ole võrreldavas olukorras mitte ühegi teise pensionäride rühmaga, näiteks teiste riikide sõjaväe- või tsiviilpensionäride või Eesti tsiviilpensionäridega, kes on vastavad Eesti pensioni saamise tingimustele, kui neil on täitunud vähemalt viisteist aastat pensionistaaži Eestis.

67. Eeltoodust nähtub, et käesolevas kohtuasjas puudub artikli 14 rikkumine koostoimes 1. protokolli artikliga 1.

III. MUUD VÄIDETAVAD KONVENTSIOONI RIKKUMISED

68. Kohus on samuti tutvunud kaebajate ülejäänud kaebustega konventsiooni artikli 6 lõike 1 ja artikli 14 alusel, nagu kaebajad need esitasid, kaasa arvatud kaebus kohtute erapooletuse puudumise kohta ja V. Gladõševi kaebus selle kohta, et tal ei võimaldatud Riigikohtusse pöörduda, kuna ta ei olnud tasunud kautsjoni. EIK leiab siiski, võttes arvesse kõiki tema valduses olevaid materjale, et kõnealustest kaebustest ei ilmne mingeid konventsioonis või selle protokollides välja toodud õiguste ja vabaduste rikkumisi. Eeltoodust järeldub, et kaebus on selles osas selgelt põhjendamatu ja tuleb jätta läbivaatamata vastavalt konventsiooni artikli 35 lõigetele 3 ja 4.

EELTOODUST LÄHTUVALT KOHUS ÜHEHÄÄLSELT:

- 1) *otsustab* kaebused liita;
- 2) *tunnistab* kaebuse konventsiooni artikli 14 koostoimes 1. protokolli artikliga 1 väidetava rikkumise kohta vastuvõetavaks ja ülejäänud kaebused vastuvõetamatuks;
- 3) *leiab*, et käesolevas kohtuasjas ei ole rikutud artiklit 14 koostoimes 1. protokolli artikliga 1.

Koostatud inglise keeles ja tehtud teatavaks kirjalikult 4. novembril 2010 kohtureeglite 77. reegli punktide 2 ja 3 kohaselt.

Claudia Westerdiek, sekretär

Peer Lorenzen, esimees

LISA

Kaebus nr 14480/08

Nr	Kaebaja	Rahvus	Sünni-aasta	Eestis teenitud pensioniõiguslike aastate arv vastavalt Eesti ametivõimude andmetele 2006. aasta seisuga	Riigikohtu otsus kaebuse menetlusse võtmata jätmise kohta
1.	Boris Tarkoev	Venelane	1933	Teave puudub	24.09.2007
2.	Viktor Baranov	Venelane	1936	23.193	24.09.2007
3.	Albert Kropachev	Venelane	1937	22.635	24.09.2007
4.	Rudolf Heinsoo	Eestlane	1929	28.278	24.09.2007
5.	Elmu Kruuser	Eestlane	1936	28.368	24.09.2007
6.	Viktor Lesnoy	Venelane	1926	22.873	24.09.2007
7.	Mihhail Ryazantsev	Venelane	1923	25.499	24.09.2007
8.	Yury Tsivilskiy	Venelane	1930	26.493	24.09.2007
9.	Vassili Gladõšev	Eestlane	1959	Teave puudub	-

Kaebus nr 47916/08

Nr	Kaebaja	Rahvus	Sünni-aasta	Eestis teenitud pensioniõiguslike aastate arv vastavalt Eesti ametivõimude andmetele 2006. aasta seisuga	Riigikohtu otsus kaebuse menetlusse võtmata jätmise kohta
1.	Yury Minin	Venelane	1936	20.849	30.04.2008
2.	Anatoly Afanasiev	Venelane	1928	18.435	07.05.2008
3.	Madad	Venelane	1938	18.476	07.05.2008

	Aliev				
4.	Georgy Dzevulskiy	Venelane	1929	20.386	07.05.2008
5.	Aleksander Grünstein	Eestlane	1925	35.550	30.04.2008
6.	Valeri Guilimson	Venelane	1940	18.735	30.04.2008
7.	Arvo Haljak	Eestlane	1933	28.553	07.05.2008
8.	Boris Klepinin	Venelane	1939	20.930	30.04.2008
9.	Yury Kokurin	Venelane	1933	19.055	30.04.2008
10.	Petr Lavrichenko	Venelane	1939	16.540	30.04.2008
11.	Grigori Maksyutin	Venelane	1919	28.867	30.04.2008
12.	Moisey Medvedik	Venelane	1925	Teave puudub	30.04.2008
13.	Konstantin Nesterenko	Venelane	1939	21.650	30.04.2008
14.	Dmitri Novikov	Venelane	1919	23.945	30.04.2008
15.	Feodor Parfenyuk	Venelane	1931	19.868	07.05.2008
16.	Serafim Philippov	Venelane	1937	16.093	07.05.2008
17.	Leonhard Puksand	Eestlane	1933	30.072	30.04.2008
18.	Valdur Rannasalu	Eestlane	1933	19.349	30.04.2008
19.	Valentin	Venelane	1937	37.932	30.04.2008

	Rubtsov				
20.	Lidia Sazanova	Venelane	1930	15.878	30.04.2008
21.	Anatoly Shalaev	Venelane	1939	17.955	30.04.2008
22.	Nikolay Sholokhov	Venelane	1928	15.831	07.05.2008
23.	Ivan Simon	Venelane	1942	17.088	30.04.2008
24.	Petr Slepnev	Venelane	1936	23.075	30.04.2008
25.	Nikolai Smerdov	Venelane	1924	24.570	07.05.2008
26.	Sergey Solodkiy	Venelane	1927	23.389	30.04.2008
27.	Yury Stepanov	Venelane	1928	16.562	30.04.2008
28.	Gennady Studenetskiy	Venelane	1937	16.855	07.05.2008
29.	Jevgeni Sulai	Eestlane	1935	22.178	30.04.2008
30.	Nikolay Tiranov	Venelane	1935	17.278	30.04.2008
31.	Nikolay Trushkov	Venelane	1923	29.823	30.04.2008
32.	Arkady Tulyakov	Venelane	1927	23.985	30.04.2008
33.	Semen Valdman	Venelane	1933	Teave puudub	07.05.2008
34.	Vasily Yurkevich	Venelane	1933	20.644	30.04.2008

35.	Georgy Zhdanov	Venelane	1928	28.403	30.04.2008
36.	German Znoev	Venelane	1936	21.162	30.04.2008